

2. ขั้นตอนการวิจัยและระยะเวลาดำเนินการ การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดำเนินการระหว่าง วันที่ 20 กันยายน - 31 ธันวาคม 2556

ระยะที่ 2 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดำเนินการระหว่าง วันที่ 20 มกราคม - 10 กุมภาพันธ์ 2557

ระยะที่ 3 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกึ่งทดลอง เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ได้รับการประเมินผ่านความเข้มแข็งในระดับเบื้องต้น ตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์ ปี 2556 เป็นระดับที่ต้องเร่งปรับปรุง คือ ระดับ D (ร้อยละ 61- 70) ดำเนินการระหว่าง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ - 20 มิถุนายน 2557

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1

1) ประชากร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมปศุสัตว์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2556 (ข้อมูล ณ เดือน ธันวาคม 2556) จำนวน 396 กลุ่ม (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์. 2556 : อัดสำเนา)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมปศุสัตว์ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2556 จำนวน 200 กลุ่ม โดยเลือกแบบหลายขั้นตอนกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ได้แก่

1.1) ด้านผู้นำ

1.2) ด้านคณะกรรมการ

1.3) ด้านการมีส่วนร่วม

1.4) ด้านการเรียนรู้

1.5) ด้านการผลิต

1.6) ด้านการตลาด

1.7) ด้านการเงินและทุน

2) ตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุ และผล คือ

2.1) ด้านการบริหารจัดการ

2.2) ด้านการสื่อสาร

2.3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ

3) ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือ ความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ด้านกลไกการบริหารกลุ่ม ด้านฐานะแสดงความมั่นคงของกลุ่ม และด้านบทบาทการเชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่น และหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

3.2 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และตัวแทนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3

3.3.1 กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่ได้รับการประเมินผ่านความเข้มแข็งในระดับเบื้องต้น ตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์ ปี 2556 เป็นระดับที่ต้องเร่งปรับปรุง คือ ระดับ D (ระดับพอใช้) ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) กลุ่มผู้เลี้ยงโคขุน โนนธาตุ ตำบลหายโศก อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี 3) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือบ้านสามขา ตำบลบ้านโปร่ง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 4) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อวบน้ำเขวา ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 5) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่อวบน้ำหัวจั่ว ตำบลกุดไสี้อ้อ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 6) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงสัตว์บ้าน เก่าน้อยป่าชาด โนนเพ็กพัฒนา ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 7) กลุ่มเลี้ยงสัตว์โคกสว่าง (โคเนื้อ) ตำบลคอนนิม อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น 8) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองหนองน้ำขุ่นเหนือ ตำบลบ้านหัน อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น และ 9) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ผู้เลี้ยงสัตว์

1) ตัวแปรอิสระ คือรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกร

ผู้เลี้ยงสัตว์

2) ตัวแปรตาม คือความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการดำเนินงาน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกิจกรรม วิธีการ โครงการ หรือแนวทางการดำเนินงานจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ก้าวหน้าหรือเป็นไปในทางบวก โดยอาศัยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้

2. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ หมายถึง เกษตรกรรายย่อยผู้ซึ่งประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ในชุมชนหรือท้องถิ่น ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ขึ้น และขอขึ้นทะเบียนกลุ่มไว้กับกรมปศุสัตว์ เพื่อรองรับการพัฒนา ทั้งที่เป็นกลุ่มจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยสมาชิกในกลุ่มมีการร่วมกันดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต บริหารจัดการ และการรับผลประโยชน์

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หมายถึง จังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ เลยหนองบัวลำภูหนองคาย บึงกาฬ นครพนม สกลนคร และจังหวัดมุกดาหาร

4. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่มีความเข้มแข็ง หมายถึง กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่ได้คะแนนผลการประเมินการดำเนินงานตั้งแต่ระดับ D ผ่านร้อยละ 61 ขึ้นไป ตามหลักเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดด้านส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ รอบที่ 2 ของกรมปศุสัตว์ ปี พ.ศ. 2556

5. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีความเข้มแข็ง หมายถึง กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่ได้คะแนนผลการประเมินการดำเนินงานต่ำกว่าระดับ D ไม่เกินร้อยละ 60 ตามหลักเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดด้านส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ รอบที่ 2 ของกรมปศุสัตว์ ปี พ.ศ. 2556

6. ปัจจัยในการดำเนินงาน หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย

6.1 ด้านผู้นำ หมายถึง ผู้นำของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่ได้รับการยอมรับนับถือ และให้ความไว้วางใจที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสมาชิกกลุ่ม เช่นหัวหน้ากลุ่มหรือประธานกลุ่ม

6.2 ด้านคณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากสมาชิกกลุ่ม ให้ทำหน้าที่ในการบริหารงานตามหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

6.3 ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ที่ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ประสบผลสำเร็จ

6.4 ด้านการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ทั้งภาครัฐและเอกชน

6.5 ด้านการผลิต หมายถึง การวางแผนในการผลิต การกำหนดคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพ และตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาการผลิตสินค้าปศุสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ

6.6 ด้านการตลาด หมายถึง กระบวนการวางแผนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าปศุสัตว์ การตั้งราคา การจัดจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขายสินค้า เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือผลตอบแทนที่เป็นกำไร

6.7 ด้านการเงินและทุน หมายถึง เงินที่นำมาใช้จ่ายในการดำเนินกิจการให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยจะต้องพิจารณาถึง การวางแผน และการบริหารจัดการด้านการเงินในการจัดสรรเงินทุนดำเนินกิจการของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์

6.8 ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดโครงสร้างกลุ่ม กฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ทั้งผู้นำและสมาชิก มีส่วนร่วมกันในการตัดสินใจในการวางแผนการผลิต การกำหนดราคา การจัดจำหน่าย การติดต่อประสานงาน การแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

6.9 ด้านการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารระหว่างกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และการสื่อสารภายในระหว่างผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มกับสมาชิกภายในกลุ่มของตนเอง

6.10 ด้านการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยจงใจให้กระทำ หรือปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น สำเนียงรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีบรรลุจุดประสงค์บางอย่าง ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจนั้นเป็นพฤติกรรมที่มีใจเป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา โดยเกิดขึ้นจากกระบวนการกลุ่ม

7. ความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจการของกลุ่มตนเอง คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคง ซึ่งวัดได้จากผลการประเมินระดับการปฏิบัติในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านกลไกการบริหารกลุ่ม ด้านฐานะแสดงความมั่นคงของกลุ่ม และด้านบทบาทการเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน โดยแสดงให้เห็นถึง โครงสร้าง กระบวนการ วิธีการในการบริหารจัดการ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เพื่อนำมาสร้างสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์
2. ได้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นในพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย
3. สามารถเป็นตัวอย่างต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และกลุ่มอื่น ๆ ได้นำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลการพัฒนาสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทำให้เกษตรกรรายย่อยมีความมั่นคงในชีวิต ทรัพย์สินและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น